

Redaktionelt forord

Hvem bestemmer i dansk udenrigspolitik?

For fyre år siden var det relevant, da professor Erling Bjøl spurgte: ”Hvem bestemmer i dansk udenrigspolitik” (Bjøl, 1983)? Er det kongen, som indikeret i grundloven? Er det Folketinget? Regeringen? Erhvervslivet? De internationale organisationer eller nogle helt andre? Spørgsmålet er måske endnu mere relevant at stille i dag. Der er nemlig flere forhold, der gør, at magt, indflydelse og autoritet i udenrigspolitikken ofte ligger hen i tåge.

For det første er der langt flere aktører i dag, der direkte eller indirekte er involveret i den udenrigspolitiske beslutningsproces. Udenrigspolitikken er i høj grad blevet pluraliseret. Nogle vil mene, at vi her taler om en positiv udvikling, måske endda en demokratisering af udenrigspolitikken. Andre vil forholde sig mere skeptisk til denne udvikling med henvisning til udenrigspolitikken fragmentering.

For det andet er Danmark ændret. Hvor landet i 1980'erne kørte i økonomisk slæbegear, hører Danmark i dag til et af de mest veldrevne samfund i verden. Danmark har udviklet idéer og metoder, der tiltrækker sig opmærksomhed i udlandet. Selvom Danmark bestemt er en småstat i verden, er landet en småstat, der på nogle punkter kan tænkes at bokse over sin vægtsklasse i international politik. En proaktiv og aktivistisk udenrigspolitik stiller krav om en anden udenrigspolitisk beslutningsproces end en passiv og reaktiv udenrigspolitik.

For det tredje har verden ændret sig. Selvom den kolde krig aktiverede sikkerhed på en skræmmende konkret og akut måde, så var danskerne i det store og hele og i lange træk enige om, hvem der var ven, og hvem der var fjende. Udenrigsminister Hækkerups forestilling om, at dansk udenrigspolitik først og fremmest førtes inden for rammerne af henholdsvis NATO, EF, FN og Nordisk Råd skabte en vis form for stabilitet. Situationen er en helt anden i dag. De kendte internationale organisationer kæmper for deres legitimitet og eksistensberettigelse, dem vi før kaldte venner, er måske blevet vores fjender, og nye alliancer og samarbejds mønstre udvikler sig fra område til område. Når verden ændrer sig, må også den udenrigspolitiske beslutningsproces ændres.

Dette temanummer konkluderer stort set, at den udenrigspolitiske beslutningsproces ikke har fundet et fast leje i det nye nationale og internationale handlerum. Udenrigspolitikken organisering er i dag lige så tåget og uafklaret, som den var for fyre år siden. Den udenrigspolitiske beslutningsproces er også dynamisk. Hvis man skal pege på ét vigtigt punkt, hvor den uden-

MARTIN MARCUSSEN

Ansvarshavende
redaktør for
Økonomi & Politik
mm@ifs.ku.dk

rigspolitiske beslutningsproces for alvor er ændret siden 1983, må det være tempoet. Der er simpelthen meget kortere tid mellem de helt afgørende beslutningspunkter end tidligere. Den ene krise erstatter den anden, hvilket ofte sætter det udenrigspolitiske beslutningssystem under et ubønhørligt pres. I temanummeret foreslår flere bidragsydere, at der må tilføjes nye og ekstra institutionelle elementer til den udenrigspolitiske beslutningsproces. Det er dog uklart, hvorvidt disse institutionelle knopskydninger for alvor kan stabilisere beslutningsprocessen.

Martin Marcussen

Ansvarshavende redaktør for Økonomi & Politik

Referencer

Bjøl, Erling (1983), Hvem bestemmer? Studier i den udenrigspolitiske beslutningsproces. Skrifter fra Dansk Udenrigspolitisk Institut nr. 9, København, Jurist- og Økonomforbundets Forlag.